en van onze wereld zal zijn weggenomen? Waar alles geheiligd en verheerlijkt is, valt de mogelijkheid zelfs van een verdere werking der reddende genade weg.

Natuurlijk is en blijft voor eeuwig Christus' zoenverdienste de grondslag waarop het gebouw van aller zaligheid rusten zal, en ook spreekt het vanzelf, dat de verlosten eeuwiglijk God zullen danken voor zijn »onuitsprekelijke gave", wetende hoe ze alleen door genade verlost zijn en uit louter genade de heerlijkheid genieten; maar een reddende, een verzoenende, een wederbarende werking der genade is dan volstrekt ondenkbaar geworden. Waar niet één zondaar, en in niemands hart eenige zonde meer is, daar valt niet meer te redden, omdat *allen* gered zijn, wie te redden waren, en niemand meer zal kunnen verloren gaan. De zaligheid zelve sluit in haar voltooiing elke gedachte van reddende genade uit. Alle vrucht der genade, zoo der gemeene gratie als der particuliere genade, zal daarom alsdan in de verheerlijking van het oorspronkelijk Scheppingsplan, d.i. *in het rijk der Natuur* zijn opgenomen; en Christus zal dan tevens het Koninkrijk weer aan *God den Vader* overgeven, omdat het groote werk van verlossing dan zal zijn voleind en afgeloopen, en God de Vader in zijn geredde, herstelde en tot hooge heerlijkheid vernieuwde schepping triomfeert. Dan zal de aarde vol zijn van de heerlijkheid des Heeren, en God tegenover Satan de victorie doen uitkomen in gansch het heelal. En dan zal het blijken, hoe de *gemeene* gratie met de *particuliere* genade in wondere harmonie heeft saamgewerkt, om het werk Gods, zij het ook langs twee verschillende wegen, op dit ééne schoone einddoel te doen uitloopen.

Van de vernieuwing die deze wereld alsdan ondergaan zal, kunnen we ons slechts bij benadering en bij manier van vergelijking een denkbeeld vormen, omdat de Schrift zelve ons uitsluitend op deze wijze daaromtrent onderwijst. Gelijk de zilversmid oud goud opsmelt, om uit het versmolten goud fonkelnieuwe sieradiën te smeden, zoo ook zal God de Heere deze verouderde en versleten wereld opsmelten, en zullen alle elementen brandende worden bevonden, om straks uit die versmolten massa de daarin gehandhaafde levenskiemen in schooner vorm door afkoeling te doen voortkomen. Voor dezen wereldbrand liggen de onmetelijke vuurmassa's nu reeds in het binnenste der aarde gereed, en de vuurspuwende bergen herinneren er ons gedurig aan, hoe onder de aardkorst waarop wij wonen, het groote wereldvuur zich verbergt. Hoe kool en diamant slechts andere vormen zijn voor éénzelfde grondstof toont reeds de scheikunde, en de Schrift wekt de voorstelling, hoe eens wat nu gewone steen is altegader »kostelijk gesteente" zal zijn, als om ons den veel hooger graad van volmaaktheid aan te toonen, die alle leven alsdan bezitten zal. Reeds hier toont ons God de schaal waarlangs ge van het lage naar het hooge opklimt. De kapel uit den worm blijft altoos het sterkst sprekend voorbeeld, om ons nu reeds den overgang uit onooglijken in luisterrijken vorm met onze voorstelling te doen doorloopen; maar hier moeten we dan het proces nog een stadium verder laten doorgaan, en het ons voorstellen, dat de kapel nogmaals overging in een nog hoogeren vorm, op haar beurt even hoog boven de vlindergestalte uitstekend, als de vlinder met zijn met stofgoud overdekte vlerken reeds uitstak boven den kruipenden worm. En denkt ge u naar die mate en wijze allen bestaansvorm van aardsche existentie of van menschelijk leven verhoogd, vernieuwd en verheerlijkt, weg alle plage die kwelt, alle insect dat vernielt, alle gif dat doodt, alle ziektekiem die krank maakt; geen uitputting meer en geen offeren meer van levenskracht; geen koude meer die verstijft noch hitte die benauwt; het al overdropen niet meer met het licht der zon of met het schijnsel van de maan, maar zich badende in het oorspronkelijk licht; al het lagere in het hoogere ontplooid; ja, edel, rijk en goddelijk heel de schepping van uw God uitstralende — dan zult ge er ook geen tegenstrijdigheid meer in vinden, om in zulk een schepping u uw Jezus te denken, als in die nieuwe wereld heerschende, en heel het vernieuwde menschelijk geslacht inleidende in de heerlijkheid Gods.

Welnu, in dat komen van Jezus tot de herstelde wereld, in dat bijeenkomen van den verheerlijkten Christus, voor wien alle knie zich buigen zal, met de van vloek verloste en vernieuwde schepping, daarin ligt de aansluiting van het eindpunt der *gemeene gratie* met den toestand die eeuwiglijk blijft. Dan neemt alle *gemeene gratie* een einde. Ze kan niets meer stuiten, omdat er niets meer te stuiten is. Zoo verdwijnt ze. Ze houdt op. Ze heeft Gods raad gediend. Er zou geen plaats meer voor het hol van haar voet zijn. Maar daarom is ze niet doelloos geweest. Door haar alleen toch is het mogelijk geweest, dat wat bestond stand hield, en het is óók in de vrucht van haar werking, dat de veelvuldige wijsheid Gods uitkomt.

Kort saamgevat kan men dus zeggen, dat de gemeene gratie drieërlei vrucht voor het rijk der heerlijkheid afwerpt: 1°. in de ontwikkeling van ons menschelijk geslacht en van de door God in dit geslacht gelegde gaven (de eere en heerlijkheid der volkeren); 2°. in de ontwikkeling van karakter en persoonlijkheid bij de enkele uitverkorenen (hun werken die hen navolgen); en 3°. in het in stand houden van deze wereld, opdat ze kunne *vernieuwd* worden. (De nieuwe wijnstok in het Koninkrijk des Vaders).

„Jezus borg geworden."

Van een zooveel beter verbond is Jezus Borg geworden.
Hebr. 7:22.

Het is er wel uitgepreekt, en ten slotte bespot zelfs en beschimpt, dat *Jezus onze borg* zou zijn; maar desniettemin blijft de gemeente er aan vasthouden, en hield de hooge poëzie er aan vast, toen Da Costa van zijn *Goël* zong, en houdt nog steeds [elke verloste en toch weer verontruste ziel er aan vast, als ze het vertrouwen herwinnen mocht, ziende op *haar Borg*.

Een borg, die niet mogelijk betalen *zal*, maar die tot den laatsten penning voor ons betaald *heeft*, is voor een iegelijk die ooit geldelijke moeilijkheid heeft gekend, en er in zat en geen uitweg vond, de rijkste gedachte van redding uit angst en zielsbenauwdheid.

Daar weet niet van wie steeds vlot betalen kon en nog overheid, en nooit door angstgevoel voor schuld zijn eer heeft voelen vergaan. Maar dat verstaat wel de kleine man die gedurig in de klem zit, die telkens zijn laatsten penning uitgaf zonder nog te weten van waar hem nieuwe penningen zouden toekomen. Als het krap aan is in het huishouden en in de zaken, en de uitgave klimt en wat inkomt zich niet uitzet. Dan is er geen ruste bij dag, en in het nachtelijk uur, vervolgen u de angsten. En gaat het er dan overheen, zoodat er niet alleen niets is om uit te geven, maar van achteren *schuld* komt opduiken, en die schuld *aangroeit*, en geen keer in de zaken verlossing brengt, dan voelt een eerlijk man banden om de keel nijpen; dan wordt het hem ten leste als banden der helle die hem verschrikken. En komt er dan één, die grif en rijk betalen kan, en die hem zegt: »Staak uw angsten, ik zal borg voor u zijn; hebt ge aan het eind van de week nog geen kasruimte, dan zal ik voor u betalen, en terug te betalen hoeft gij mij nooit," — dan leeft de benauwde ziel op; opeens waren dan de strikken des doods ontbonden. En als de week omloopt, en de borg heeft betaald, en hij krijgt het bewijs van de gekweten schuld thuis, dan springt zijn hart van vreugde in zijn ziel op, dan jubelt hij het uit van genot en blijdschap, en loopt de mond bij vriend en maag hem over, om de goedheid, om de goedgunstigheid van zijn borg te loven, die de donkerheid zijner ziel in licht verkeerde, en hem uit den ondersten kuil optrok.

Vandaar dan ook dat juist die klasse van het volk, die zulke toestanden in aardschen nood doorleefd heeft, zooveel meer dan de meer gegoeden aan dat loven van Jezus als Goël en Borg gehecht is.

Zij verstaan die taal. Die naam, dat woord van Borg is voor hen zoo welsprekend, is hun zoo veelzeggend, zoo boven alle ander woord dierbaar.

Een Borg ook voor de ziel te bezitten, is hun eeuwige vrede bij God.

Wat onrechtzinnige geleerdheid gebazeld heeft, dat in Hebr. 7:22 van een Borg voor God bij ons, en niet van een Borg voor ons bij God sprake was, is dan ook ten eenemale onhoudbaar.

Neen, als er staat: »Van zooveel beter Verbond is Jezus Borg geworden", dan slaat en doelt dit wel terdege op een Borg die *voor ons* bij God intreedt, en *onze zake* uitricht bij den Heilige.

Het verband bewijst dit.

Aäron en Melchizedek staan tegenover elkander. Beiden zijn priesters, maar priesters naar een verschillende, uiteenloopende ordening. Aäron krachtens geboorte, Melchizedek krachtens scheppingsregel. Aäron voor een tijd, Melchizedek voor eeuwig. Aäron voortdurend offerend, de priester naar Melchizedeks ordening met één offerande het al volmakend.

Maar waarin Aäron en Melchizedek ook verschillen, hierin zijn ze één, dat beiden den *hoogepriesterlijken* dienst vervullen, en die dienst bestaat hierin, dat ze uitrichten »*de dingen die voor ons bij God te doen zijn.*"

Alleen maar Aäron deed dit sacramenteel, deed het symbolisch, deed het zinnebeeldig. Hij offerde een var, een ram, en bok. En dat nochtans dit bloed van bokken en van stieren de uitwerking had, om den geloovigen Jood vrede aan te brengen, lag niet aan dat bloed noch aan dien bok, maar uitsluitend aan de sacramenteele bestelling Gods, die dien priester verordend had, en aan dien priester macht had gegeven, om aldus de eeuwige offerande van Christus, en het blijvend priesterschap van Melchizedek, af te beelden en voor te beelden.

De geestelijke macht van zijn priesterlijken dienst kwam niet uit het offeren op zichzelf, maar daaruit dat God hem aldus als priester besteld, verordend en sacramenteel bezegeld had.

Met dien *priesterlijken* dienst stelt nu de Schrift den dienst van Jezus als *Borg* geheel op één lijn. Wat bij Aäron de *priester* heet, heet hier bij Jezus de *Borg*. Lees het maar in zijn samenhang: »Van een zooveel beter Verbond is Jezus *borg* geworden, en gene zijn wel *priesters* geworden, omdat zij door den dood verhinderd werden altijd te blijven, maar deze, omdat hij in der eeuwigheid blijft, heeft een onvergankelijk *priesterschap*."

De Borg is hier dus geheel hetzelfde als de *priester*, maar deswege *Borg* geheeten, omdat de andere priesters voorbijgingen, maar hij juist *dit* met den Borg gemeen heeft, dat de redding door hem aangebracht, de zaak afdoet en voor altijd uitwijst en beslist.

Borg zegt derhalve, dat Jezus uw *wezenlijke* Priester is, die uw zake bij God heeft afgedaan, en u waarborg biedt dat ze voor eeuwig afgedaan blijft.

Hierin had de tegenspreker dus gelijk, dat Jezus als onze Borg nog meer en heel iets anders is, dan een gewone borg voor schuld onder menschen.

Die oppervlakkige, die harde, die uitrekenende voorstelling had men niet uit de Heilige Schrift genomen, maar gehaald uit het stugge, om ijzeren scharnieren zich wentelende, Romeinsche recht.

In dat harde, stugge recht was de grondfout, dat het mensch naast mensch plaatste, elken mensch op zich zelf nam, en geen oog, geen gevoel had voor den organischen en socialen band die naar Gods scheppingsordinantie en naar geheel zijn genadebestel, mensch aan mensch snoert, en mensch met mensch vereenigt.

Door nu de beteekenis van den Borg uit dat stugge, individualistische recht op Jezus over te brengen, kreeg men de voorstelling van zijn eigen *ik*, als onder schuld neergebogen, en daartegenover van het *ik* van Jezus, dat in plaats van ons *ik* in de plaats trad. Waarbij men voorts dan nog haarfijn uitspon of Jezus Borg *ex promisso* of *ex fideiusso* was.

En dit nu kwam de eere onzes Gods te na. Naar die voorstelling toch was de zondaar de ongelukkige die deernis wekte, en Jezus de vriendelijke Redder, die een zondaar uithielp, maar God bleef de harde, de toornende Rechter die in zijn toorn bij Jezus' liefde afstak.

Zoo werd dan de ziel wel gered, maar de zielsgemeenschap met den Vader moest schade lijden. Het was Jezus die ons uit de harde hand des Vaders hielp.

En dit nu is gansch onschriftuurlijk.

Naar luid der Schrift toch, gaat onze redding niet van Jezus, maar van den Vader uit. Het is de Vader die den Middelaar bestelt, en de Vader die alzoo lief de wereld heeft, dat er zoen komt voor zonde.

Heel anders leert de Schrift u dan ook, dat wie gered wordt, organisch lid van Jezus' lichaam is, onder hem als het hoofd; dat wie verlost wordt één plante met Jezus is, levende uit zijn leven; en dat wie vrijkomt, vrijkomt om des Verbonds wille, waarin hij onder Christus als zijn Verbondshoofd gerekend wordt.

Zoo rust dan het zalig besef, van in Christus zijn Borg te hebben, niet in de toevalligheid dat zulk een Borg zich onzer ontfermde, maar heel anders in het eeuwig voornemen Gods, om ons in Christus lichaam in te lijven. Omdat hij, de Christus, en met hem, zijn lichaam, en in dat lichaam elk lid, dat er één plante meê wierd, geheiligd is, daârom rust de ziel in haar Heiland met een eeuwige ruste, en veel hooger zekerheid nog dan een schuldenaar in zijn aardschen borg vindt, vindt de ingeplante ziel in den Borg des beteren Verbonds, d. i. in Christus.

En dat nu die Borg betaald heeft, ligt niet aan uitwendige, toevallige, willekeurige borgstelling, maar daarin dat die Borg *Priester is in eeuwigheid*. D. w. z. dat die eeuwige Hoogepriester de *wezenlijke* offerande heeft gebracht, de offerande op éénmaal, en dat hij eeuwiglijk bij God leeft, om de vrucht van die offerande heerlijk te doen uitstralen, daardoor dat hij leeft, leeft om voor ons te bidden.

Zóó nu komt de verlossing niet uit juridieke borgstelling, maar uit het heilig *priesterschap*, en dat deze priesterlijke dienst van den Middelaar het karakter van *borgstelling* erlangt, ligt daarin, dat Jezus niet als Aaron priester is in een voorbijgaand verbond, maar priester is in een duurzaam en eeuwig blijvend verbond, en daarom dezelfde volkomenheid van vrede, en ontlasting van schuld, en zalige ruste biedt, die onder menschen genoten wordt, als er een borg opdaagde, die den schuldeischer ontwapende en den schuldenaar aan zijn vervolger onttrok.

Het is dus niet Jezus mijn *Priester*, en nog mijn Borg *bovendien*.

Neen, het is Jezus uw Priester, uw Hoogepriester, uw Verzoener door zijn eigen offerande, en *in* dat Priesterzijn, en *in* dat brengen van zijn eigen offerande tevens *uw Borg*, alleen hierom omdat zijn priesterschap *niet* voor een tijd, maar *eeuwiglijk* durende is, en aldus *alle* schuld vernietigt, de verzoening volkomen en altijd blijvende maakt, en juist daarin u een nog volstrektere zekerheid van ontkoming en vrijmaking biedt, dan onder menschen in den borg, die betaald heeft, en op ons niets verhalen kan, zich belichaamt.

En dát nu is de vorm, is het woord, is de uitdrukking, die de Schrift zelve ons op de lippen legt, om aan dat zalig besef van vrijmaking en verlossing uiting te geven.

Wie Golgotha verstaat en doorziet, en doorziet tevens wat de bediening van Christus' Priesterschap is in het heiligdom daarboven, en de vrucht hiervan voor zijn eigen ziel plukte, en die nu door den Heiligen Geest aan zijn eigen ziel weet toegepast, zoodat hij met Paulus roemt: »Ook ik, gerechtvaardigd door het geloof, heb nu vrede bij God, niet door mijzelven, maar door mijnen Heere Jezus Christus", komt daarom altoos weer op die zalige belijdenis: *Jezus mijn Borg* terug.

Hij roemt in Christus als zijn Heiland, als zijn Middelaar, als zijn Verzoener en Koning, maar van dat alles straalt hem nog niet dat *zekere*, dat *afgedane*, dat *volbrachte*, dat *eeuwige ruste* aanbrengende toe, waarin hij als kind van God zich zalig weet.

Er is meer dan een vergezicht dat hier geopend, meer dan een medicijn dat hier geboden wordt, meer dan een weg ten leven die zich voor zijn voet ontsluit. Hij beseft, hij ervaart, hij voelt, hij geniet er in, *dat de vrede er is*, dat er niets meer bij hoeft, dat het een afgedane, dat het een vastelijk besloten en voor eeuwig hem gewaarborgde zaak bij God en voor zijn heilige engelen is.

En juist dat afgedane, dat niet meer los te wrikkene, dat nooit meer in gedrang komende, dat alle diepte uitputtende, en voor nu en eeuwig volstrekte zekerheid niet meer *biedende* maar *gevende* karakter van het heil, dat hij in Christus bezit, dát roept hij voor God en menschen uit, als hij blijft jubelen: *Christus is mijn Borg.*

Register op E VOTO.

Er is een *naam-*, *zaak-* en *tekst*register op de vier Deelen van *E Voto* in gereedheid gebracht, dat voor de premie-inteekenaren op dit werk verkrijgbaar wordt gesteld tegen den prijs van *vijf en zeventig cents*. Voor de overige koopers van *E Voto* tegen den prijs van *een gulden vijf en twintig cents*.

Premie-inteekenaren op *E Voto*, die dit Register in hun bezit wenschen te hebben, worden hiermede uitgenoodigd bij de abonnementsgelden voor de *Heraut* in Januari *vijf en zeventig cents* extra te voegen, of *f* 0.75 in postwissel te zenden.

Zij, voor wie dit opeens te veel mocht zijn, kunnen volstaan met in Januari 1897, in April 1897 en in Juli 1897 telkens bij het abonnementsgeld *vijf en twintig cents* over te maken.

Aan alle premie-inteekenaren, tevens abonnenten, die hieraan voldoen, zal bedoeld Register, zoodra het van de pers komt, en de *vijf en zeventig cents* afbetaald zijn, franco aan huis worden toegezonden.

P. S. Nog slechts 450 van de 1500 inteekenaren op *E Voto* hebben dusver zich aangemeld.

Zij men zoo goed, zich spoedig op te geven. Anders worden er te weinig exemplaren gedrukt en kan men naderhand er geen meer krijgen.

Amsterdam, 12 Maart 1897

Roepen tot bekeering.

Naar aanleiding van onze opmerking, hoe het roepen tot bekeering onderstelt, dat men acht dat de toegesprokene *kunne hooren*, terwijl toch een geestelijk doode *niet* hooren kan, ontvangen we van Ds. Felix dit schrijven, dat wegens plaatsgebrek tot nu toe moest worden uitgesteld.

Mag ik u beleefd verzoeken het volgende in het e. k. nommer van de *Heraut* te willen opnemen?

In het No. van de *Heraut* van 14 Febr. l. l. komt aan het slot van het stuk »Roepen tot bekeering" het volgende voor: »En dan, dunkt ons, zal ook Ds. Bos *moeten* zeggen: Dat een prediker een mensch die nog *dood* is, tot bekeering zou roepen, heeft geen zin. Die *hoort* niet en kan ook niet hooren," enz.

Dit is ten deele het antwoord op hetgeen Ds. Bos o. a. geschreven heeft: »dat de leeraren niet mogen nalaten op de catechisaties en op den kansel ernstig te vermanen tot het oprecht geloof en tot de waarachtige *bekeering* des harten en des levens".

Met de meeste bescheidenheid vraag ik, of de bewering juist is, dat *bekeering* te prediken aan wie nog *dood* is, geen zin heeft, wijl die niet hoort?

Ik wil hier geen eigen meening neerschrijven, maar wel Gods heilig Woord laten spreken en haal slechts het volgende aan:

Johannes de Dooper treedt op, zeggende: »*Bekeert* u en gelooft het Evangelie", Matth. 3:1. Sprak deze boetgezant den eisch van *bekeering* tot wedergeborenen en levendgemaakten, of tot Farizeën en Sadduceën, die hij als adderengebroedsels teekende? Trad Jezus Christus niet met dezelfde prediking op, Marcus 1:15, en waren het levendgemaakten tot wie Hij sprak?

En als onze Heiland de aarde verlaat en bevel geeft, dat *bekeering* gepredikt moet worden onder alle volken, Luc. 24:47, zijn dan die volken wedergeboren en levendgemaakten, of veeleer *dooden*, »door de misdaden en de zonden", Efeze 2:1?

En nog eens, als Paulus te Athene komt, doet hij het ernstig woord hooren: »God verkondigt nu allen menschen alom, dat zij zich *bekeeren*." Hand. 17:30. Die nog *on*bekeerden, waren die wèl wedergeboren, of zou dit verondersteld mogen worden?

Het dochtertje van Jairus, dat *dood* was, »hoorde niet en kon niet hooren"; maar toen de stem van den Levensvorst sprak: »Talitha kûmi!" week de dood en kwam het leven in haar. Zóó bij den jongeling te Nain en bij Lazarus.

Maar zal men mij toevoegen: hier was Jezus Christus werkzaam, wiens woord met macht was, doch dan antwoord ik: de bedienaar van Gods heilig Woord, heeft die niet de heerlijke taak en heilige roeping, om »dat *levende* en eeuwigblijvende Woord van God" te prediken, dat »onvergankelijk zaad" te strooien, met allen ernst en biddende en alles voorts overlatende aan Hem, die den wasdom geeft en wiens woord zal doen wat Hem behaagt?"

Gelijk Jezus Christus tot die drie *dooden* sprak, en zij werden door zijn woord *levend*, zoo spreekt de dienaar des Woords (wel tot levendgemaakten tot opbouwing en wasdom in het nieuwe leven) ook tot *geestelijk dooden* zondaren, den eisch van *bekeering* op Gods bevel. En die bekeering zal God geven, op *zijn* tijd, door *zijn* macht en naar *zijn* wil. Want, het is »*God* die de *dooden* (in elk opzicht) *levend* maakt en de dingen die niet zijn, roept alsof zij waren". Rom. 4:17c.

De opwekking daarom tot *bekeering* is voor den dienaar des Woords noodig, ja plichtmatig en geheel naar den eisch van Gods Woord, ook voor hen, die nog in *doodstaat* verkeeren.

Deze letteren dienen niet (vergun mij, dit hier nog aan toe te voegen) om een lans voor Ds. Bos te breken, o neen! deze prediker is mans genoeg, om zichzelf te verdedigen en heeft geen advocaat hier noodig, en allerminst zou schrijver dezes zich hiervoor aanmelden; maar het slotwoord van de redactie geldt *elken* dienaar des Goddelijken Woords, want, wie niet handelt zooals daar gezegd is, is (naar hare overtuiging) »volstrekt onwaardig zijne bediening".

Met heilbede en broedergroete,

D. Felix, *v. d. m.*

Roden, (prov. Drenthe) Febr. 1897.

Voor deze opmerkingen betuigen wij aan broeder Felix onzen dank, overmits ze strekken kunnen, om misverstand uit den weg te ruimen.

Is door ons gezegd, dat men niemand tot bekeering kan of mag roepen, dan denzulke van wien men *weet*, dat hij uit den geestelijken dood in het geestelijke leven overging?

Hadden we *dat* beweerd, dan zou de tegenspraak volkomen juist zijn.

Immers of iemand wedergeboren is, kan voor ons nooit anders dan uit zijn bekeering blijken, en zelfs uit de verschijnselen van bekeering wordt voor ons nooit volle zekerheid ten opzichte van anderen geboren, overmits er ook hypocrieten, d. z. schijnbekeerden, voorkomen.

Moest dus een prediker met het roepen tot bekeering wachten, tot hij die zekerheid bezat, zoo zou hij van alle prediking moeten afzien.

Doch dit is dan ook niet door ons beweerd. Beweerd is alleen, dat roeping tot bekeering van de zijde van den prediker dan alleen denkbaar is, zoo hij aanneemt en onderstelt, dat er zijn die hem hooren.

Denk u b. v. dat in een kring twintig absoluut doove personen aanwezig zijn, wie zal dan als hij dat weet en merkt, keer op keer in dat gezelschap van dooven een uur lang gaan staan preeken?

Dat zou geen zin hebben, en dit alleen beweerden we, naar den regel door Jezus zelf gesteld: Wie ooren heeft om te hooren, die hoore wat de Geest tot de gemeente zegt.

Hierbij zij Ds. Felix nu intusschen zoo goed tweeërlei op te merken.

Ten eerste dat wij spraken van den Dienst des Woords *in de vergadering der geloovigen*, en dat hij verwijst naar uitspraken der Schrift die op heel iets anders, namelijk op het getuigenis aan de *ongedoopte* wereld doelen.

Johannes de Dooper sprak *niet* in de vergadering der geloovigen, maar riep *tot* den Doop. Zoo ook deed Jezus in zijn eerste optreden, alvorens hij zijn discipelen vergaderd had. En daarop slaat dan Luc. 24:47, alsook de prediking bedoeld in Hand. 12:30.

Dit alles raakt prediking niet tot gedoopten, maar prediking die *uit* de wereld *tot* den Doop noodt, roept, lokt en trekt.

Overmits nu in onze bespreking met Ds. Bos uitsluitend sprake was van den Dienst des Woords in de *gedoopte* gemeente, zal hij ons toegeven, dat de verwijzing naar deze uitspraken der Heilige Schrift *hier* geen doel treft.

Ook de doodenopwekkingen van Jezus moeten hier buiten het geding blijven, gelijk Ds. Felix zelf gevoeld heeft. Niemand zal, althans niet onder Gereformeerden, aan den Dienaar des Woords en zijn predikatie die almachtige werking toekennen, dat hij door zijn woord in den dood het leven kan wekken; en althans de woorden van 1 Petr. 1 zeggen hier niets, wijl er wel staat »*het levende woord*" maar niet het *levenwekkende* woord, en bovendien deze geheele plaats reeds door Guido de Bres, den opsteller van onze Belijdenis, zeer terecht is uitgelegd, als *niet* slaande op het door menschen, maar op het van *God* uitgaande Woord met scheppende kracht.

Hiermede is alzoo aangeduid, dat het beroep van Ds. Felix op de Schrift onze bewering niet raakt, maar er buiten omgaat, en hierbij konden we het dus laten.

Toch willen we er tweeërlei aan toevoegen.

Ten eerste, dat het ook o. i. roeping der kerk is om onder Joden, Heidenen en Mahomedanen het Christendom te prediken en alzoo te roepen tot bekeering. Dan staat men tegenover ongedoopten. En alsdan heeft deze prediking tot uitkomst, dat het eensdeels een getuigenis ten oordeel, een reuke des doods ten doode wordt, en anderdeels dat ze alleen kan gehoord worden door hen in wie God, voorafgaande of volgende, het oor der ziel hoorend maakt, d. i. wederbaart.

We zeggen er opzettelijk bij: voorafgaande of volgende, omdat het onder deze omstandigheden voorkomt, dat iemand in nog onwedergeboren staat, door geheugenwerk, bloot verstandelijk de prediking in zich opneemt, en dat straks na de wedergeboorte, dat verstandswerk ook zielswerk wordt en tot bekeering leidt.

En onze tweede opmerking is, dat de voorstelling, alsof de Dienst des Woords zekere sacramenteele werking zou hebben, wel door Luther is voorgedragen, en ook nu nog door vele Lutherschen wordt voorgestaan, maar van Gereformeerde zijde steeds bestreden is, gelijk ook Ds. Felix dit wel afkeuren zal.

Wat wij Gereformeerden belijden is en blijft, dat de prediker de *uitwendige* roeping brengt, en dat deze dan alleen tot effect kan leiden, als God de Heere er de inwendige roeping tevens bij doet plaats grijpen, aan laat voorafgaan of op doet volgen.

Ook dan echter heeft de uitwendige roeping niets te maken met de wedergeboorte, maar strekt organisch alleen tot *bekeering* van den wedergeborene.

Kerspel of Wijk?

VI. *(Slot.)*

Als voorloopig resultaat van ons onderzoek mag thans worden vastgesteld:

1°. dat de methode van het rondpreeken bijna uitsluitend in Nederland bestond en nog bestaat; en dat ze in Nederland alleen toepassing vond in die kerken die meer dan één kerkgebouw hadden.

Overmits nu in de dagen onzer vaderen elk dorp maar één kerk had, en ook in enkele kleine steden slechts één kerkgebouw werd gevonden, zoo volgt hieruit, dat het rondpreeken alleen voorkomt in de eenigszins grootere steden met meer dan één kerkgebouw en meer dan één predikant.

Ook die laatste nadere bepaling moet er bij.

Immers er waren vooral in Friesland van oudsher kleine dorpjes, die wel ieder een eigen kerkgebouw, doch saam maar één predikant hadden. Nu zou men kunnen zeggen dat ook deze predikanten rondpreekten, en dat is ook zoo, maar toch voelt ieder terstond dat dit heel iets anders was. Immers de gemeente kon dan niet tusschen predikant en predikant kiezen, eenvoudig omdat er maar één was, en toch is juist die eigendunkelijkheid der gemeente om haar man te kiezen, dien ze hooren wil, de hoeksteen van heel het stelsel.

Dat overigens reeds in de dagen der Apostelen zeker Kerspelstelsel gold, blijkt uit plaatsen als Rom. 16:5, waar we lezen: »Groet Aquila en Priscilla . . . *groet ook de gemeente te hunnen huize.*"

Dit toch beteekent niet, dat hun huisgezin een *gemeente* uitmaakte; noch ook dat er een *gemeente* bij hen inwoonde; maar alleen, dat zij aan hun huis een eenigszins groote zaal of gaanderij hadden, en dat daarin uit dat deel der stad, waar zij woonden de verstrooide Christenen plachten te vergaderen voor hun godsdienstoefeningen. Zoo ook lezen we in 1 Cor. 16:19: »U groeten Aquila en Priscilla, *met de gemeente, die te hunnen huize is*;" in Col. 4:15: »Groet Nymphas en de gemeente *die in zijn huis is*; en in Philemon vs. 2: »*aan de gemeente die te uwen huize is.*" Plaatsen, waarbij het woordeke: *is* niet misleide, als volgde hieruit, dat het gemeenten zouden zijn geweest uitsluitend uit de gezinnen van Aquila, Nymphas en Philemon saamgesteld. Men lette er toch op, dat dit: *is* er in het oorspronkelijke *niet* bijstaat. In het Grieksch staat alleen: *de kerk in uw huis*. Dit kon dus evengoed beteekenen: de kerk, die in uw huis op de gezette tijden vergaderd is.

Deze plaatsen laten alzoo moeilijk een andere voorstelling toe, dan dat men destijds, bij gemis aan bepaalde kerkgebouwen, aan huis bij een der ruimst wonende leden saamkwam, en dat, ter voorkoming van verwarring, bepaald was, wie bij den één, en wie bij den ander zou gaan.

Groet degenen, die, als gemeente, in uw huis opkomen, onderstelt toch dat was aan te wijzen, wie al dan niet hiertoe behoorde, en hierin nu lag feitelijk kerspelindeeling.

Waar meerdere synagogen waren, had van ouds diezelfde regel gegolden, gelijk die nog geldt.

In de 2e plaats mogen we thans als bewezen aannemen, dat er geen enkel beginsel van Gereformeerd kerkrecht uitdenkbaar is, dat zich tegen kerspelindeeling zou verzetten, mits maar de eenheid van de plaatselijke kerk, voorzooveel de taal geen scheiding maakt, er geen schade bij lijde.

Het is eenzelfde God die in zijn gemeene gratie onzer aller woning bepaalt, en die in zijn bijzondere genade de zijnen roept en bezegelt. Die twee genadesferen mogen alzoo niet uiteengerukt worden, en deswege moet de eenheid der plaatselijke kerk worden gehandhaafd, of waar ze ontbreekt, worden hersteld.

Alle bestaan of voortbestaan van twee, drie plaatselijke kerken in eenzelfde dorp of stad is de sanctionneering van het Methodistisch beginsel, alsof de mensch kiezen kon en moest, met wie hij wel, en met wie hij niet kerkelijk saam wil wonen.

Daarover nu heeft God en niet de mensch te zeggen.

Ook hier mag geen Pelagiaansche zuurdeesem worden toegelaten.

Gij zult en moet saamwonen en in één kerk leven met een iegelijk, die door God in zijn voorzienig bestel gezet is in de stad of in het dorp, waarin Hij óók u zette, en die Hij door zijn genade in Christus in zijn kerk vergaderde.

Al wat hier tegen ingaat, ligt op zondigen weg, en moet de wereld uit.

Maar juist daarom mag de kerspelindeeling nooit op verkapte wijze dit kwaad voeden.

Integendeel de kerkelijke eenheid moet plaatselijk streng gehandhaafd. En daarom bezitten alle kerspelen slechts één kerkeraad, en staan onder één zelfde kerkelijke jurisdictie daar ter plaatse.

Hier zijn niet zelfstandige kerken, die zich verbondsgewijs tot een kerkenbond vereenigen, maar het is en blijft één kerk, die uitsluitend voor den dienst van predikanten, ouderlingen en diakenen ingedeeld wordt in vakken of groepen, naar het aantal beschikbare kerkgebouwen.

3°. Kerspelindeeling beantwoordt dan alleen aan het doel, als ze de leden der kerk indeelt naar hun woonplaats. Dus niet zoo, dat ieder, heel de stad door, uitkiest tot welk kerspel hij wil hooren, maar dat hij hoort tot het kerspel zijner buurt of wijk.

Ook al liet toch het andere zich denken, en al kon hiermede reeds *eenige* beterschap verkregen worden, toch zou het niet leiden tot wat kerspelindeeling beoogt, en het groot gevaar met zich brengen, van de kerk in te deelen in *predikantenkringetjes*, terwijl dan toch de ééne kerk bersten zou, en de andere bestuiven door leegte.

4°. Kerspelindeeling, op die wijs ingevoerd, zou er toe leiden, dat weer gelijk het hoort, de kerk en niet de predikant de eerste plaats innam in de beschouwing; dat er eenheid kwam in de leiding, die de Dienst des Woords aan de gemeente gaf, in de catechisatie en bij de predikatie; dat èn het kerkbezoek èn het bezoek aan huis onder vasten regel en waarneembare controle zou komen; dat men in de kerken elkaar van lieverlee zou kennen, en niet als te midden van vreemden zou zitten; dat diaconale, presbyteriale en pastorale dienst in verband kon worden gezet; en dat de kerkeraad ontlast zou worden van tal van detailzaken, die in een breeden kring niet recht kunnen beoordeeld worden, en veel beter commissoriaal in een kerspel waren af te doen.

En 5°, dat het niet wel mogelijk is, dit stelsel plotseling en met één slag in een kerk, waar men dusver anders leefde, in te voeren; maar dat het wél doenlijk is, bij vacature van een predikant, door den nieuwen prediker te beroepen voor de predikatie in één bepaald kerkgebouw, en bij dit kerkgebouw een deel der stad in te deelen. Zoo voortgaande zou het dan ingevoerd en uitgevoerd zijn, zoodra alle predikantsplaatsen vacant waren geweest.

Men zou daarom wel niet kunnen verbieden of beletten, dat ook leden van elders, of zelfs vreemden in het als kerspelgebouw aangewezen kerkhuis kwamen hooren, maar de overgroote meerderheid der beschikbare plaatsen zou vergeven zijn aan de kerspelbewoners, en de ouderlingen van het kerspel zouden zorgen dat de plaatsen bezet werden.

Dit zou vanzelf teweegbrengen, dat de vergaderde menigte in hoofdzaak steeds dezelfde bleef, en dat de toeloop van buiten het kerspel hoogstens een smallen rand om het eigenlijke gehoor kon vormen.

Op die wijs nu, in dier voege, en onder die conditie zouden wij meenen tot het nemen van dezen maatregel te moeten aanmanen.

Maar juist daarom kon het gewenscht zijn, dat ook anderen thans zich over deze zaak hooren lieten.

Er kunnen bedenkingen zijn, die ons ontsnapten, feiten waarmee we niet rekenden, belangen die we uit het oog verloren.

Welnu, ga ook hierover door discussie licht op.

Afsnijding.

Over het *Formulier van afsnijden* rijst hier en daar twijfel, die zijn uitdrukking vond in dit ons toegezonden schrijven:

> Mijne vraag is deze: Is in ons »Formulier van afsnijding" niet het een en ander, dat tot misverstand aanleiding geeft?
>
> Eerst wordt de afsnijding een »uiterste remedie" en het voorwerp der tucht een »verrottend en tot nog toe ongemeslijk lid" genoemd; woorden waaruit blijkt, dat het Formulier hem, bij wien het tot afsnijding komt, nog altijd wil beschouwd hebben als een lid van het lichaam van Christus, ofschoon een zeer krank lid. Daarop volgt echter onmiddellijk, dat de tot nu toe onboetvaardige uit de Gemeente des Heeren »uitgesloten is", dat hij »vreemd is van de gemeenschap Christi en alle geestelijke zegeningen en weldaden Gods, die Hij aan zijne gemeente belooft en bewijst, zoolang hij onboetvaardig blijft in zijne zonde."
>
> Spreken de laatste woorden nu niet uit, dat het af te snijden lid beschouwd moet worden als iemand, in wien in 't geheel geen geestelijk leven aanwezig is en dus buiten Gods rijk staat?
>
> Reeds een paar maal bleek mij ter classicale vergadering, dat in de kerken over de beteekenis van ons Formulier van afsnijding geen eenheid van gevoelen bestaat. Terwijl de een meent, dat men met afsnijding overgaat tot een laatste geneesmiddel voor een zeer ziek lid, meent de ander, dat met afsnijding plechtig verklaard wordt, dat iemand naar het oordeel der kerk buiten alle geestelijk leven en dus buiten de Gemeente van Christus staat.
>
> Natuurlijk belemmeren deze twee meeningen elkaar, zoo dikwijls op de classicale vergadering sprake is van overgaan tot den tweeden trap der censuur.
>
> Persoonlijk geloof ik, dat wij in de afsnijding meer moeten zien, naast het middel tot heilig houding van Gods Verbond, een remedie voor een zeer krank lid en geenszins eene verklaring, dat iemand staat buiten Gods rijk. Maar ik zou gaarne zekerheid hebben.
>
> Ook komt het mij voor, dat in het Formulier van afsnijding oorzaak tot verdeeldheid van gevoelens ligt.

Het antwoord hierop kan kort zijn.

In het Doopsformulier wordt eenerzijds ondersteld, dat de doopeling ingelijfd *is*, en anderzijds, dat hij eerst door den Doop ingelijfd *wordt*. Het eerste ziet op het geestelijke lichaam van Christus, het andere op de openbaring van dat geestelijke lichaam in de zichtbare kerk.

En zoo ook hier is er zoowel sprake van een *buitengesloten* zijn, als ook van de mogelijkheid, dat de verbannene nog *ingesloten* is.

Ook dit nu is geen tegenspraak, maar moet in dien tweeërlei zin worden gehandhaafd.

Voor zooveel aangaat de openbaring van het lichaam van Christus in de geïnstitueerde kerk sluit de ban uit, en kan dus niet te niet gedaan dan door *wederopneming*. Voor wat daarentegen het geestelijk lichaam van Christus aangaat, matigt de kerk zich geen oordeel aan, en erkent ze de mogelijkheid, dat zij uitsloot, wie nochtans ingesloten is, en dus eeuwig blijven zal in het geestelijke lichaam van Christus.

Voor het zichtbare, uitwendige en institueele moet dan de gebannene ons zijn als een heiden en tollenaar, d. i. als één die buiten staat, op niets heeft hij in de kerk recht, hij hoort er niet meer toe.

Maar tegelijk erkent en bekent de geïnstitueerde kerk, dat zij weet, dat zij zich kan vergissen, en in liefdesdrang hoopt zij zelfs dat zij zich vergist moge hebben. Daarom blijft zij voor den gebannene, althans zekeren tijd lang, bidden, ze verheugt er zich in, als hij nog onder de prediking komt, ze hoopt nog door vermaan tot berouw op te wekken; en vertoont dat berouw zich, dan dankt zij God, en gaat den verloren broeder, die wederkeert, met geopende armen van liefde en vertrouwen tegemoet.

Daarmee erkent ze dan dat haar oordeel van de ééne zijde onjuist was, maar toch mocht ze niet anders handelen, juist omdat zij aan het uitwendige en zichtbare gebonden is, en die broeder in het uitwendige haar tot zijne afsnijding dwong en noodzaakte, zou ze trouw blijven aan haar roeping.

Ze handelde in gehoorzaamheid, nog hopende tegen hoop op hoop.

En dat dit dien broeder overkwam, is niet aan den kerkeraad te wijten, maar aan hem zelven.

Meer nog, zoo de kerkeraad het had nagelaten, is het zeer de vraag of hij tot berouw zou gekomen zijn.

Beroeping of Oproeping?

NASCHRIFT.

De indruk is ontvangen, alsof hetgeen we over de tegenstelling tusschen *Beroeping* en *Oproeping* ten beste gaven, ook slaan zou op missionaire artsen, missionaire onderwijzers, missionaire ziekenverpleegsters enz.

Dien indruk wenschen we daarom weg te nemen.

In onze *bedoeling* althans lag de toepassing van de besproken tegenstelling op deze velerlei hulpdiensten *niet*.

Dit *kon* zelfs niet.

Van den aanvang af toch zochten we het klempunt voor ons betoog in het *ambtelijk* karakter van den missionairen Dienst des Woords. Daaruit spon zich heel onze redeneering voort.

Huisgezin, Staat en *Kerk* zijn geen vereenigingen, uit menschelijk goedvinden opkomende, maar drieërlei soort lichamen van God ingesteld en door God geformeerd; deswege door Hem bekleed met autoriteit; en alzoo *ambtelijk* optredende.

Werden nu juist uit deze stelling onze gevolgtrekkingen afgeleid, dan spreekt het toch wel vanzelf, dat deze gevolgtrekkingen *niet* toepasselijk zijn op andere missionaire diensten, die dit ambtelijk karakter te eenen male missen.

Een Raad der gemeente is Overheid, en alle Overheid is ambtelijk. Maar als nu diezelfde Gemeenteraad lijgestaan wordt door deskundigen voor den dienst van de waterleiding, van de verlichting enz., dan volgt hier in het minst niet uit, dat ook de directeur van gasdienst of waterdienst *een ambt* zou bekleeden.

En zoo nu is het ook hier.

De kerk is een instelling van Godswege, en van Godswege bestaat in de kerk het ambt van Dienaar des Woords. Zenden nu de kerken missionaire predikanten uit, dan spreekt het vanzelf dat ook deze »missie door het ambt" zelve ambtelijk is.

Maar als deze missionaire dienst nu hulpe ontvangt van de paedagogische, of de medische Zending, dan gaat daarom dit ambtelijk karakter nog volstrekt niet uit zichzelf op onderwijzers, artsen of ziekenverpleegsters over.

Artsen, onderwijzers, ziekenverpleegsters uitzenden, mag een ieder, elk particulier, en elke particuliere vereeniging, eenvoudig omdat een ieder persoonlijk ook zelf op eigen gelegenheid naar Java kan en mag gaan, om daar als arts te practiseeren, als onderwijzer school te houden, of als verpleegster zieken te helpen.

Zelf als missionair predikant uit te gaan, is daarentegen een ondenkbaar iets. Niemand *kan* zichzelven Dienaar des Woords maken. Daarvoor is aanstelling en ambtsverleening noodig.

Wil men derhalve onderwijzers, artsen of ziekenverpleegsters uitzenden, dan mag elke vereeniging, die hiertoe besluit, en dus ook een kerkeraad, *hiervoor* zeer wel een oproeping doen, mag wie hiertoe roeping gevoelt zich aanmelden, en mag men allerlei poging doen, om een betrekking van dien aard te verkrijgen.

Ook hier te lande solliciteert men naar een vacante school, en meldt men zich aan als men als ziekenverpleegster wenscht op te treden.

Oproepen en solliciteeren, of althans zich aanmelden, zijn ten deze zelfs de gewone formaliteiten, om de zaak wel te doen loopen.

Toch dient hier één reserve gemaakt.

In de kerk van Christus bestaat namelijk niet alleen het ambt van Dienaar des Woords, maar ook dat van *Diaken*. Er zijn *Opzieners* en *Armverzorgers*.

Een kerk *kan* derhalve evengoed een missionair *Diaken* als een missionair *Predikant zenden*, en doet ze dit, dan is deze missionaire Diaken even stellig *in het ambt* als wat men gemeenlijk een *Zendeling* noemt.

Dit is niet toepasselijk op een missionairen *Onderwijzer*. De school toch heeft haar eigen terrein *naast* de kerk, en daarom kan de onderwijzer nooit onder het Diaconaat worden opgenomen.

Maar wel kan dit geschieden met den missionairen *Arts*.

De te bedienen barmhartigheid toch bestaat volstrekt niet uitsluitend in het uitdeelen van geld, brood, turf of kleeding, maar evengoed in het afwenden of verzachten van lichamelijk leed.

In het apostolaat, dat nog ongebroken de volheid van alle ambten in zich besloot, was de krankengenezing evengoed als de armverzorging opgenomen. Paulus geneest de kranken en bedient tegelijk de gaven der Grieksche kerken aan de armen te Jeruzalem.

Er is alzoo niets hoegenaamd op tegen, dat de kerken een Arts in het Diaconaat opnemen, en wij voor ons zouden het voor den missionairen Arts zelfs veel wenschelijker vinden, indien hij aldus in het *ambt* stond. En zulks niet door een schijnambt, alsof hij, omdat hij Arts was, ook Predikant zou zijn. Maar naar volle waarheid, ambtelijk in zijn eigen beroep en dienst. Als Arts-Diaken.

Vraagt men nu welk verschil dit maakt, zoo is dit duidelijk genoeg aan te toonen.

Ook hier te lande zijn Diakenen, die een Arts aanstellen, om haar behoeftigen te helpen in krankheid. Doch dan voelt ieder dat die Arts zelf *geen* Diaken is, en voor zijn diensten eenvoudig betaald wordt, evenals een bakker, turfboer enz. wier hulp de Diaconie inroept. Verkoos men daarentegen b.v. in Amsterdam een Arts *tot Diaken*, en werd hem in die ambtelijke qualiteit ontslag van alle overige diensten gegeven, opdat hij zich uitsluitend op het verleenen van medische hulp kon toeleggen, dan zou hij niet voor zijn diensten beloond, maar in zijn ambt gesalarieerd worden, en een geheel andere positie innemen.

Hetzelfde geldt ten deele ook van de ziekenverpleegsters.

Eenigermate toch wijst de Schrift op het Diaconaat als op een ambt dat ten deele ook door *zusters der gemeente* kan en moet bediend worden, en het is misschien als een leemte in het Diaconaat ook der Gereformeerde kerken te beschouwen, dat men met deze vingerwijzing der Schrift in onze Diaconieën niet rekent.

In het Diaconaat kan ook de vrouw in zekeren zin haar Schriftuurlijke ambtelijke plaats verkrijgen, en het ware wel te wenschen, dat bij de herziening der Kerkenordening, altoos binnen de perken door de Schrift gesteld, ook deze leemte werd aangevuld.

Maar in elk geval mag het feit, dat deze leemte bij ons nog bestaat, nooit oorzaak zijn, om het missionaire Diaconaat in zoo abstracten zin tot *mannen* te bepalen.

Ook zusters der gemeente kunnen voor dezen dienst met het ambt worden verbonden, en dan is de ziekenverpleging haar eerste roeping.

Misschien zou er zelfs niets op tegen zijn, dat de kerken zeker aantal zusters der gemeente als Diaconessen, niet enkel nominaal, maar ten deele zelf *ambtelijk* aanstelden, en deze in missionairen dienst naar Indië uitzonden.

Dan echter zou natuurlijk zoowel bij haar als bij de artsen de regel gaan gelden, dien we voor de missionaire Predikanten stelden, t. w. dan zouden ook zij niet mogen solliciteeren, maar moeten wachten op *beroeping*.

De *beroeping* toch is bij elk ambt regel, onverschillig of men zal optreden als Dienaar des Woords, als Ouderling, als Diaken of als Diacones.

En wat ten slotte de wel opgeworpen bedenking geldt, dat het *Diaconaat* altoos plaatselijk is, en dat derhalve een kerk van Amsterdam of Rotterdam niet elders een Diaken of Diacones dienst kan laten doen, zoo onderscheide men hier wel, om niet door oppervlakkig oordeel in dwaling te geraken.

Zeker hier te lande, in geordenden kerkstaat, is het Diaconaat *plaatselijk*. Doch waarom? Eenvoudig overmits het Diaconaat *niet* bezoldigd is, en de Diaken zijn burgerlijk beroep in de plaats zelve heeft, en dit niet kan overbrengen naar elders. Onderstelt ge daarentegen dat de Diakenen evenals de Predikanten een vast inkomen van kerkswege ontvingen, zoo zou dit bezwaar opeens vervallen, en zou een Diaken evengoed verroepen kunnen worden als Dienaar des Woords.

Paulus deed zelf Diaconalen dienst, hoewel hij aan geen enkele plaats verbonden was.

Men zou dan ook moeilijk één enkele reden kunnen uitdenken, waarom de armenverzorging door eenzelfden persoon niet eerst te A en daarna te B zou kunnen worden uitgeoefend. Vaak zelfs komt het voor, dat een geschikt broeder die eerst als Diaken te A diende, daarna verhuist, en nu Diaken wordt te B.

Door deze bedenking late men zich dus geen oogenblik ophouden.

Missionair kunnen de kerken door *alle ambten* zenden.

Niet alleen missionaire *Predikanten*, maar evenzoo missionaire *Diakenen*, en wij voor ons zouden daaraan zelfs de voorkeur geven boven het uitzenden van artsen en verpleegsters die als *private* personen gingen, en dus duurzaam *buiten* het ambt bleven staan.

Doop en Belofte.

In zake het verband tusschen Doop en Belofte ontvingen we dit ernstig schrijven, waarop we gaarne antwoorden.

Mocht het UEd. niet ongepast schijnen, om een kleine opmerking neer te schrijven, die mij eenigen tijd bezig houdt. Het is deze. Veel heb ik in de laatste jaren gehoord en gelezen over Doop en Wedergeboorte, m. i. schoon toegelicht en bewezen. Er is nochtans voor mij iets in, dat niet genoeg besproken is en waarop de nadruk niet genoeg gelegd werd, dat de beloftenisse Gods in den Doop ons toegezegd en op het hart gebonden is.

Zijn ze niet voor het volk Gods een houvast in alle omstandigheden des levens de beloftenissen en toezeggingen Gods, en inzonderheid in het Verbond zijner genade? De toespraken na den Doop worden in onze kerken al minder, omdat men meent, dat die in ons Doopsformulier al genoeg toegelicht is. Het is jaren geleden, dat ik bij den Doop tegenwoordig was van een kind van den zoon van Dr. H. F. Kohlbrugge, waarbij deze zijn zoon aansprak in de Hervormde kerk te Vianen: »En indien gij nu niets ziet in het opwassen van uw kind, zeg dan: Hebt Gij niet gezegd, dat hij des Vaders, des Zoons en des H. Geestes is? Maak ze waar o God, die belofte, naar uwe trouwe."

Ik heb dit geschreven, omdat ik weet, dat u naar de wijsheid, die God u geschonken heeft, er de aandacht in breeder kring op kunt vestigen, om hoop te wekken tegen hoop in, in onze kerken voor hun en hun zaad. Het is een persoonlijke brief aan UEd. en is het, dat u dit bezwaar met mij niet deelt, dan is het toch voor mij een lichter zaak geworden, dat ik het u geschreven heb. Is er iets in dat u beaamt, dan zal de vrucht niet achterblijven. Mijne bede is, dat onze God u sterke door Christus die u kracht geeft, door de inwoning des H. Geestes in het werk u opgelegd.

Hier wordt dus gesteld: 1°. dat God Drieëenig bij elken Doop aan elk gedoopt kind, in Goddelijke trouw, eeuwige genade belooft heeft; 2°. dat wij, ook al ontdekken we in een kind bij het opgroeien niets dan boosheid, op grond van die belofte Gods, toch weten, dat het kind zalig wordt; 3°. dat we uit dien hoofde het recht hebben, God Drieëenig aan zijn belofte indachtig te maken, op dien grond het eeuwig zieleheil van zulk een kind van Hem afbidden, en biddend afeischen mogen.

Zoo gesteld nu verwerpen we dit stelsel, zeker wetende dat ook Ds. Kohlbrügge het zoo niet bedoeld heeft.

Dit toch zou ons op het standpunt plaatsen, dat de kerk in den Doop een uitwendig middel bezat om de eeuwige belofte Gods te verbinden aan elk gedoopt kind. Het zou met zich brengen, dat óf God zijn belofte brak, óf dat geen enkel gedoopt kind kon verloren gaan. En het is in strijd met de feiten, daar we zeer wel weten, dat tal van gedoopte personen, althans zonder teekenen van bekeering, de eeuwigheid zijn ingegaan.

Vraagt men daarentegen of in het mysterie des gebeds, een vader die over zijn kind in zorge komt, niet ook op de Doopsbelofte mag pleiten, en zich niet mag vastklemmen aan het feit, dat toch ook voor zijn kind die belofte is ingeroepen, dan erkennen we volgaarne, dat hier een geloofsmystiek van het ouderhart werken kan, die we steeds met vreugde begroeten; mits het maar nooit leide tot de valsche voorstelling alsof ooit eenig vader of moeder, door zijn of haar geloof of geloovig gebed de eeuwige zaligheid voor zijn kind verwerven kon.

Die zaligheid kan nooit anders voortvloeien dan uit Gods vrijmachtige verkiezing, en het geloof kan hierbij nooit in aanmerking komen, dan werkende *uit* de zoenverdienste van Christus, aan wien hier alleen de eere toekomt.

Uit de Pers.

De Utrechtsche kerkeraad heeft het zeer gewichtige besluit genomen, om Ds. Adriaanse van Poerworedjo als predikant te Utrecht te beroepen, en aladan voor den dienst te Poerworedjo te delegeeren.

Hierover schrijft Ds. Klaarhamer in de *Utrechtsche Kerkbode* dit:

De laatstgehouden Synode te Middelburg heeft in zake de Zending besloten, dat de arbeid *niet* door gedeputeerden, maar door de *Kerken zelve* behoorde te geschieden, naar den regel van 's Heeren Woord.

Natuurlijk kon dit niet ook op eens zoo worden uitgevoerd.

Er valt zooveel te regelen of te *her*regelen, dat dit niet meer op de Synode te Middelburg kon geschieden. Ook niet, omdat die regelingen met veel studie, na nauwkeurig onderzoek en ernstig overleg moeten voorbereid en in den vorm van precies geformuleerde en wel gemotiveerde voorstellen aan de komende Synode moeten worden voorgedragen.

Op tal van nog onopgeloste vraagstukken en op niet weinig moeilijkheden zal men daarbij stuiten.

Er moest dus van Middelburg tot Groningen een tusschentijd, een overgangstijdperk tusschen twee methoden van arbeiden intreden.

Toch kon reeds een begin van uitvoering worden gemaakt.

Eene of andere Kerk kon worden uitgenoodigd, om een aanvang te maken.

Doch welke?

Vanzelf een der grootere stadskerken. *Niet*, omdat deze meer dan andere Kerken geroepen of gerechtigd zouden zijn. Neen, maar omdat daar eerder de financieële krachten en de noodige personen tot dezen arbeid zullen gevonden worden.

Doch geen stadskerk, die nog een A of B of C naast zich heeft.

Dat *gedeelde* leven is zonde voor God, is *tegen* het Woord, is met niets te rechtvaardigen en is, waar het *nu nog* voortduurt, gevolg van *verschrikkelijke* beweegredenen. Een bewijs, dat men zijn eigen huis *niet* wel weet te regeeren en daarom zeker onbevoegd of onbekwaam moet geacht worden tot zulk een taak als de arbeid der Zending.

Maar dan schoot er maar één der grootere kerken over n.l. die van Utrecht.

Ook had de kerkeraad dezer Kerk reeds getoond, den arbeid der Zending te willen aanvaarden, niet alleen door het benoemen van zijn gecommitteerden tot de Zending en andere handelingen, maar vooral ook door zijn optreden in zake den arbeid onder de Indo-Europeanen.

En zoo is 't dan gekomen, dat de Synode haar deputaten tot den arbeid op Midden-Java ten Z. heeft opgedragen, om zoo spoedig mogelijk met de Kerk van Utrecht onderhandelingen aan te knoopen, ten einde haar er toe te brengen, dat zij Ds. Adriaanse beroepe als *haar* Dienaar des Woords, om hem uit te zenden voor den arbeid op Midden-Java ten Z. — èn — om voorts heel dit terrein en het bestuur van den arbeid voor haar rekening te nemen.

Twee voorwaarden of bedingen werden daarbij eenter gesteld, n. l. 1e dat de Kerk van Utrecht haar zendingsterrein zich nader door de eerstvolgende Synode-Generaal zal zien aangewezen; en 2e dat de financieele verhouding tusschen de gezamenlijke Kerken en de Kerk van Utrecht door diezelfde Synode nader zal worden bepaald.

En zie, nu hebben bedoelde Deputaten, in uitvoering van dezen opdracht, een hiertoe strekkend voorstel bij den Kerkenraad der Gereformeerde Kerk van Utrecht ingediend in de samenkomst van den Kerkeraad op 4 Februari l. l.

Dit nu is inderdaad een hoogst ernstig voorstel. Een *feit* in de geschiedenis van Kerk en Zending.

Er is in deze eeuw en in 't bijzonder gedurende de laatste 50 jaren in Nederland veel voor de Zending gedaan. Met ijver en opgewektheid door de liefde Christi gedreven hebben velen zich tot dezen arbeid begeven.

Doch nog altijd ging dit werk, dat Jezus aan zijn *Kerk* heeft *opgelegd, buiten de Kerken als zoodanig om*.

Het werk dat, naar uitwijzen van Gods Woord, de plaatselijk geïnstitueerde Kerk, als de geordende plaatselijke openbaring van het lichaam van Christus, behoort te doen, dat geschiedde tot nog toe *niet* door die plaatselijke Kerk, *maar door Vereenigingen*.

Dit was *niet opzettelijk* zoo gedaan, maar het *kon* niet anders, aangezien de plaatselijke Kerken in de doodelijke omknelling van het anti-christelijke Genootschap niet vrij waren, om haren Heere naar zijn Woord te dienen.

De poging der vrijgekomen Gereformeerde Kerken, om *gezamenlijk* te zenden door *haren* arbeid te laten doen door Deputaten, was zeer zeker een stap in de goede richting, en ook al door de omstandigheden geboden, doch ook zoo kon 't niet blijven, als *niet* beantwoordende aan den eisch des Woords.

Indien de kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Utrecht het voorstel aanneemt, *dan zal dus voor 't eerst in deze eeuw op de rechte manier worden gezonden*.

Ds. Adriaanse is dan Dienaar des Woords bij de Kerk van Utrecht en arbeidt dan *namens haar, door haar* gezonden, *van haar* opdracht ontvangen hebbende, *aan haar* verantwoordelijk, als missionaire Dienaar te Poerworedjo c. a.

Gelijk elk der andere Dienaren, komt ook hij dan met zijn zaken in den kerkeraad, de vergadering der Dienaren en Opzieners, en deze als 't eenig wettige, gerechtigde en bevoegde orgaan der Gemeente beslist en bestuurt en regeert ook in deze zaken.

Men heeft altijd beweerd en men beweert het in deze dagen niet 't minst luide, dat, wat wij Gereformeerden willen, prachtig is en keurig beredeneerd en in elkaar geret en dat er maar één ding tegen is n.l. . . . dat het onuitvoerbaar is.

Wat zal men tegen zoo'n redeneering zeggen?

Het beste is haar *met de feiten* te weerleggen.

Welnu, aan de Gereformeerde Kerk van Utrecht valt de eere en het voorrecht te beurt, dat de Heere haar waardig keurt, om in deze heerlijke en begeerlijke zaak voorop te mogen gaan.

Het wordt haar gegeven, om te trachten door daden aan de tegenstanders van wat in dezen Gereformeerd is, het zwijgen op te leggen en de deugdelijkheid der meest zuivere en meest schrituurlijke belijdenis ook op *dit* punt te bewijzen.

Maar dit maakt de zaak, die op zichzelf reeds zóó ernstig en gewichtig is, niet minder zwaar en maakt het nemen der beslissing voor den kerkeraad niet gemakkelijker.

Het zou daarom zoo gewenscht geweest zijn en nog zijn, indien hem uit de Gemeente bewijzen van instemming en van meeleven waren toegezonden, of nog toegezonden werden. Al ware 't dan ook in den vorm van bedenkingen of bezwaren.

Niet omdat de Kerkeraad op de Gemeente zou willen bouwen en lennen of de Gemeente naar de oogen zou willen zien, — zij zou hem dan zeker en zeer terecht bestraffen vanwege deze zonden: — maar omdat hij in zoo ernstige en gewichtige zaak, als het aanvaarden *dezer* taak is, er behoefte aan heeft, om te gevoelen en te bemerken, dat ook de Gemeente verstaat, dat Kerkeraad en Gemeente wel *onderscheiden* maar *niet twee*, maar *één* zijn en dat zij bereid is, met haar Dienaren en Opzieners door de liefde Christi gedreven te *gehoorzamen* aan de bevelen van haar Koning, steunende op *zijn gewisse beloften*.

En laat men nu niet allereerst vragen, vanwaar komt het geld en vanwaar komen de bekwaamheden.

Men wijze hier niet op *Lukas* 14 : 28—30, want dat ziet *niet* op zaken, waarvoor de Heere klaar en beslist *bevelen* en *beloften* heeft gegeven, gelijk in zake de Zending.

En bovendien, de *geldelijke* last wordt *tot aan* de Synode van Groningen *geheel* gedragen door de *gezamenlijke* Kerken uit de generale kas der Zending.

En op de Groninger Synode zal nader worden geregeld de geldelijke steun die door de gezamenlijke Kerken uit de generale kas aan de Kerk van Utrecht zal worden verleend.

Alleen in geval onze Kerk zou zeggen: ik heb geen geldelijke hulp noodig — dan natuurlijk zouden de gezamenlijke Kerken ook geen hulp opdringen, maar anders zal hulpe verleend worden.

Hoeveel? Wie zal dat zeggen. Dat hangt van allerlei af.

In elk geval kan deze Kerk in dien tusschentijd bedaard overleggen en uit de praktische ondervinding nagaan, wat zij uit *eigen* middelen zou *kunnen* doen en welke steun zij zou behoeven, en daarmede *kan en zal* dan op de Groninger Synode rekening worden gehouden.

En wat aangaat het terrein — Midden-Java ten Zuiden? — Ja dat is niet alleen voor *onze* Kerk, maar voor *alle Kerken zullen* nog veel te groot, om het *naar behooren* te *kunnen* bearbeiden.

Maar dit is dan ook een tijdelijke, een voorloopige toestand.